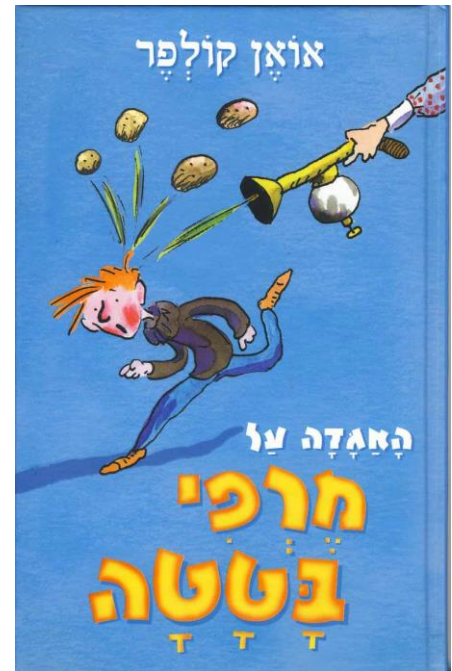

האגדה על מרפי בטטה

מאת: אואן קולפר

תרגום: אמנון ריבק

איורים: טוני רוס

הוצאת כנרת בית הוצאה לאור

על הספר

לזיל יש עוד ארבעה אחים: אח גדול, מרטי, ושלושה אחים קטנים, והשמחה רבה. "בימי הקיץ הלחים הבית שלנו צפוף במיוחד. אם כל אחד מאתנו מזמין שני חברים, חמישה-עשר ילדים עשויים להידחס לתוך הבית: לפחות שמונה שואגים כמו מטורפים, והשאר מתים להכנס לשירותים..."

לאחר שהאב מצא את הילדים וחבריהם מתנדנדים על הוילונות ומרוחים בכל צבעי האיפור של האם, החליטו ההורים כי שני הילדים המבוגרים מרטי וזיל בני העשר והתשע, יבלו שלוש פעמים בשבוע בספרייה הציבורית ויקראו שם ספרים.

הילדים נבהלים מאוד וטוענים כי הספרייה היא מקום מסוכן וכי הספרנית היא האדם הכי מפחיד בעולם. אבל כמובן זה לא עוזר להם והם מבלים את ימי החופש בספרייה. הספרנית אכן מפחידה והילדים מנסים להתחמק ממנה, אך לבסוף גם הילדים וגם הספרנית מגיעים להבנה הדדית, וכולם חיים בשלום ובאהבה לספרים ולקריאה.

הסיפור כתוב בהומור מתוך נקודת המבט של הילד המְסַפֵּר.

פעילות לפני קריאת הספר

המורה תציג את כריכת הספר בכיתה.

- התלמידים יתייחסו לשם הספר וינסו לשער במה הוא עוסק.
- מצד אחד הציפיות שלנו מאגדה
- ומצד שני הציפיות מהשם מרפי בטטה שמעורר חיוך.
- מה אפשר לשער מתוך האיור שעל כריכת הספר?
המורה תקרא בקול את מה שכתוב על גב הספר.
- אפשר לשוחח על הליכה לספרייה. האם התלמידים הולכים לספרייה הציבורית? מה התדמית של הספרייה הציבורית בעיניהם?
- כדאי לערוך ביקור בספרייה המקומית בשיתוף עם הספרנים, לראות את הפינות השונות, ואת הפעילויות שבספרייה, אפשר במסגרת כיתתית, או לבקש מהתלמידים לבקר בספרייה הקרובה אליהם.
- כדאי להכין דף שאלות לגבי הסיור בספרייה בעזרת הספרנים, ולדון בנושא זה לאחר הביקור.
- אפשר לשוחח עם התלמידים על קריאת ספרים: האם הם אוהבים לקרוא? אילו ספרים הם נוהגים לקרוא?, באיזו תדירות? האם אפשר ללמוד לאהוב קריאת ספרים? האם צריך להכריח לקרוא ספרים?

האיורים

האיורים של טוני רוס מתאימים לרוח ההומוריסטית של הספר. הדמויות מלאות הבעה ותנועה והן מצטרפות לטקסט המשעשע של הסיפור.

פעילות בעקבות האיורים לפני הקריאה

המורה תראה לתלמידים את האיור מתחילת הספר (עמוד 25)

המורה תראה לתלמידים את האיור שבהמשך הספר (עמוד 55)

התלמידים יתארו מה מביע כל אחד משני האיורים.
התלמידים ישערו: מה השינוי שקרה לילדים בין תחילת הספר לבין ההמשך על פי שני איורים אלה?

פעילות לאחר קריאת הספר

במרכז הספר עומד נושא קריאת הספרים

"איך תוכלו לעשות צרות כשאתם קוראים ספר?" אומר אביהם של ויל ומרטי

"זזה חינוכי" הוסיפה אמא (עמוד 11)

אפשר לדון עם התלמידים לשם מה קוראים ספרים ומה נותנת קריאת הספרים.

הספרייה והקריאה

- לאחר שדנו בפעילות המקדימה על נושא הספרייה, המורה תדון עם התלמידים בתדמית של הספרייה כפי שהיא מופיעה בספר. (למשל עמוד 21),

הספר מתאר כיצד הפכו ויל ומרטי לאוהבי ספרים

בשלב הראשון לאחר שהוריהם הכריחו אותם לבלות שלוש פעמים בשבוע בספרייה הם ישבו שעתים ועשו את עצמם קוראים ספרים. (עמוד 50)

התפנית שחלה ביחסם של ויל ומרטי לספרים מעניינת לדיון עם התלמידים (עמוד 52):

יום אחד קרה משהו מוזר. עשיתי את עצמי קורא בספר--ומשהו צד את עיני --- זה היה המשפט הראשון של הסיפור----היה משהו במשפט הזה---הוא היה...מעניין. החלטתי לקרוא עוד קצת---אולי רק עוד כמה משפטים---

ויל קרא בספר שעתיים ולא הרגיש שעבר הזמן. כשאמו באה הוא הופתע שאפשר לקבל את הספר לקריאה בבית. וכך קרה גם לאחיו. בהמשך הספר הופכים שני האחים לאוהבי קריאה.

תפנית נוספת מתרחשת כאשר מרטי זקוק לספרים, וכך אומר מרטי:

"אני לא יכול לשבת כאן שש שעות בשבוע בלי ספרים" (עמוד 61)

בעקבות זאת עוברים הילדים לקריאת ספרי מבוגרים, כמובן בהשגחת הספרנית.

- אפשר לדון עם התלמידים על החוויה של קריאת ספר מרתק כפי שהיא באה לידי ביטוי בספר.

בספריה: (בעקבות האיור)

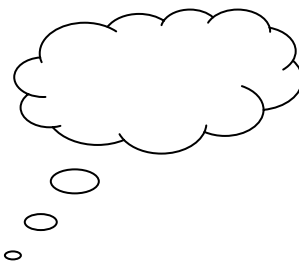

לתלמידים:

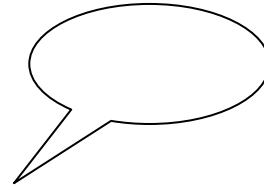
התבוננו בציור ורשמו, מה אומרת כל אחת מן הדמויות, או מה חושבת כל דמות.

השתמשו בסימני הקומיקס המקובלים:

עננה לתיאור מחשבות

ובועה לתיאור שיחה בין הדמויות:

כללי הספרייה

"האם ייתכן שבטטה נתנה לי פרס על הפרת החוקים?"

שואל ויל את עצמו כשקיבל כרטיס של מבוגר.

ובטטה עונה: "כי יצאת מהשטיח בשביל ספר, לא כדי לגרום נזק. ספרים הם הסיבה לקיום הספרייה הזאת, לפעמים אפילו אני שוכחת את זה." (עמוד 90)

- אפשר לדון בכיתה בהקשר דו שיח זה על כללי הספרייה, ולשאול, באילו תנאים אפשר לשנות כללים אלה?
- אמנם המספר משתמש במילה "חוקים" אך כדאי להדגיש בפני התלמידים את ההבדל בין חוקים לבין כללי התנהגות.
- ראו גם את הספר "אריה הספרייה" לקונדסון: (במצעד הספרים תשס"ט לכיתות א-ג):

"לפעמים יש סיבה טובה לא לשמור על הכללים. אפילו בספרייה"

תיאור דמות

הספרנית מתוארת כקריקטורה של דמות הספרנית, למשל:

"היא היתה ענקית, גבוהה יותר מאבא שלי ורחבה יותר מאמא ומשתי הדודות שלי מודבקות יחד. הזרועות שלה היו דקיקות כמו של רובוט, והעיניים שלה, שהציצו מאחורי המשקפיים נראו כמו שתי חיפושיות שחורות" (עמוד 28)

- אפשר לשוחח על דרכים שונות לתיאור דמות ועל ההגזמה שבתיאור לעיל.

- אפשר להביא דוגמאות שונות מתוך הספר של תיאורים מוגזמים. מה תפקיד ההגזמה בתיאורים אלה?

אפשר להיעזר גם באיורים,

למשל האיור הבא (עמוד 13)

השינוי שחל בתדמיתה של הספרנית בסוף הספר מופיע בדבריו של המספר:

"בטטה חייכה. זה דווקא התאים לפנים שלה" (עמוד 90)

וגם באיור הבא (עמוד 94):

- אפשר להשוות בין שני האיורים ולראות את שינוי התדמית של הספרנית.

- אפשר לדון עם התלמידים כיצד השתנתה הדמות, וכיצד השתנה שמה מבטטה לאנג'לה.
- אפשר לדון עם התלמידים על השינוי בדימוי שלנו לגבי אנשים מסוימים לפני שמכירים אותם ואחרי שמכירים אותם.

בין הורים לבין ילדים

הספר מתאר בהומור יחסים במשפחה, בין אחים בוגרים וצעירים, בין הורים וילדים, הכל מנקודת מבטו של הילד המְסַפֵּר .

- אפשר להעלות לדיון נושאים אלה ונושאים נוספים שבאים לידי ביטוי בספר, כגון, כיצד מבליים את החופש הגדול, או כיצד מבליים עם חברים.

לתלמידים:

התבוננו באיור שלפניכם (עמ' 6).

- כתבו שיחה אפשרית בין שתי הדמויות שבאיור.
- היו מוכנים להמחז את השיחה.
- האם השיחה שכתבתם מזכירה את הטקסט שבסיפור?

לשון והומור

המתרגם, **אמנון ריבק**, העביר בהצלחה לעברית את לשונו של הילד המספר, כולל הדימויים הציוריים, ההמצאות הלשוניות והסלנג.

דוגמה מוצלחת היא בחירת המילה בטטה ויצירת פעלים משם זה:

מרפי בטטה ביטטה אותו (עמוד 15)

נסו לא להתבטט (עמוד 20)

צחקוק היה עלול לעלות לך בביטוט (עמוד 21)

- אפשר לנסות לבנות עם התלמידים פעלים משמות ולחפש שמות ופעלים שייצרו אפקט הומוריסטי אם בגלל גורם ההפתעה או הצליל המיוחד של המילה.
- אפשר לבחור מספר דימויים ציוריים מתוך הספר ולראות את תפקידיהם ביצירת האווירה, תיאור הדמויות והרגשות.

ד"ר רחל עזוז

ד"ר איה מרבך

מחברות סידרת ספרי הלימוד לשון ועוד.